

Uppfattningar om läxor

- om läxors pedagogiska betydelse

Erik Eriksson

Daniel Olsson

**Examensarbete 15hp
Utbildningsvetenskap 61 – 90 hp
Läraryrket
Institutionen för individ och samhälle
Höstterminen 2009**

Förord

Vi vill tacka alla pedagoger och föräldrar som har deltagit i undersökningen. Utan er medverkan hade arbetet inte varit möjligt att genomföra.

Vi vill även tacka vår handledare för stöd och konstruktiv kritik under arbetets gång.

Arbetets art: Examensarbete 15 högskolepoäng, Lärarprogrammet.
Titel Uppfattningar om läxor – om läxors pedagogiska betydelse
Engelsk titel: Views about homework and its pedagogical significance
Sidantal: 24
Författare: Erik Eriksson, Daniel Olsson
Handledare: Thomas Öst
Examinator: Jan-Erik Perneman
Datum: September, 2009

Sammanfattning

Bakgrund: Vi har valt att skriva om läxor eftersom det är en viktig del i skolans pedagogiska arbete. Trots detta finns det lite forskning på området. Läxor är ett ständigt aktuellt ämne som diskuteras bland föräldrar, pedagoger, elever och andra intresserade i samhället.

Syfte: Vårt syfte har varit att undersöka föräldrars och pedagogers uppfattningar om läxornas betydelse och vilken pedagogisk betydelse det har för inläringen i grundskolans tidigare år. Vi ville även studera vilken samverkan som sker mellan hem och skola.

Metod: Vi har använt oss av en kvalitativ intervjumetod genom vilken vi har intervjuat fyra föräldrar och fyra pedagoger på två olika skolor. Intervjuerna spelades in på band som sedan transkriberades. Undersökningen har en fenomenografisk utgångspunkt där forskaren undersöker vilka olika variationer av uppfattningar som finns.

Resultat: Åsikterna bland de intervjuade går isär. Föräldrar har både positiva och negativa tankar om läxor i skolan. De skulle gärna se ett ökat samarbete med skolan där kommunikation sker mer kontinuerligt. Pedagogerna har olika uppfattningar och syften om varför läxor ges. Ofta är inte det huvudsakliga syftet inläring. Viktiga mål som nämns är ansvarsträning och förberedelse för fortsatta studier i senare skolår. Eftersom det inte står någonting om läxor i läroplanen är det upp till varje lärare att själv bedöma hur läxor ska användas.

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
BAKGRUND	2
DEFINITION AV LÄXA	2
LÄXAN I STYRDOKUMENTEN	3
TIDIGARE FORSKNING	3
TEORI	5
METOD	7
METODDISKUSSION	8
INTERVJUER	9
URVAL	9
ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN	11
RESULTAT	12
PEDAGOGERS UPPFATTNINGAR OM LÄXOR.....	12
FÖRÄLDRARS UPPFATTNINGAR OM LÄXOR.....	15
SAMMANFATTNING	18
ANALYS	19
SLUTSATS.....	20
DISKUSSION	21
PERSONLIGA REFLEKTIONER	23
FRAMTIDA FORSKNING.....	24
REFERENSLISTA	
BILAGA 1	
BILAGA 2	

Inledning

Nästan alla personer som har gått i den svenska grundskolan har haft läxor. Läxor är och har varit av stor betydelse för skolans pedagogik vilket visas genom att den upptar mycket tid av skolarbetet. Läxor eller hemarbete problematiseras sällan inom pedagogisk litteratur och nämns inte alls i läroplan eller kursplan. Trots detta ägnas mycket tid åt läxor inom skolans värld och det känns oftast som en självklarhet. Det finns en nästan outtalad regel om att läxor hör skolan till och att läxan skulle medföra att elevernas inläring förbättras. Eftersom vi tycker detta ämne är intressant har vi fördjupat oss i det.

Det finns många åsikter kring läxans betydelse och ämnet diskuteras ofta i tidskrifter. Helte (2009) beskriver en skola som efter elevförslag slutade med sina läxor. Istället har skolan satsat extra på lärarledd undervisning. Några arbetsuppgifter i skolan kan eleverna göra hemma om det behövs extra stöd för någon elev att nå målen. Eleverna förväntas dock att hemma läsa högt, en stund varje dag. Vidare står det att läxorna antagligen blir en fråga inom skolpolitiken inför riksdagsvalet 2010. Där redogörs för olika partiers uppfattningar om läxans betydelse angående inläring för eleverna i skolan och om skolan ska vara tvingad till att erbjuda läxhjälp.

Det finns en del forskning kring varför man skall använda läxor i skolan, men det skulle vara betydelsefullt att forska mer då läxan är en stor del i skolans arbetssätt. Ofta används kanske läxor av ren tradition eftersom det alltid varit så. Läxor är ett fenomen som ofta anses ge inläring men då det inte finns tillräckligt med forskning så finns det heller inga starka belägg för det. I vår studie kommer vi visa en del av den forskning som tidigare gjorts kring ämnet och granska metoden kritiskt när det gäller hur läxan används i olika pedagogiska situationer. Hellsten (2000) menar att läxor sällan problematiseras.

Den nämns inte i pedagogisk litteratur och den problematiseras inte i forskningen vilket antyder att den egentligen inte tas på allvar som inlärningsmetod. Samtidigt står den i fokus för en omfattande forskning där dess värde tas för givet. (Hellsten, 2000, s. 186)

Alla som har haft läxor i en svensk skola kan relatera till läxor och har en upplevelse av detta vare sig den är positiv eller negativ. Därför anser vi att det är av stort intresse för både pedagoger, politiker, föräldrar, elever, forskare och andra med intresse för ämnet att problematisera användningen av läxor i dagens skola. Föräldrar har sina egna erfarenheter av läxor och detta kan påverka hur deras barn upplever läxor. Hur stor möjlighet som finns till hjälp hemma är också en faktor som kan påverka synen på läxan. Föräldrar får med läxan ett ansvar för elevens inläring. Om en familj skulle sakna möjligheter att hjälpa sina barn skulle det innebära att det barnet inte får samma möjligheter som ett barn i en familj där läxhjälpen sker ofta? Hur blir det då med läxans syfte, om eleverna ges olika förutsättningar att utföra uppgiften? Syftet med läxor är alltså intressant att studera då detta kan förklara varför läxor används trots att det inte nämns i den nuvarande läroplanen. Denna undersökning syftar till att få fram vilka uppfattningar föräldrar och pedagoger har om läxor. Undersökningen grundar sig i intervjuer som har utförts med föräldrar och pedagoger på två olika skolor.

Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att få kännedom om läxornas pedagogiska betydelse inom grundskolans tidigare år. Vi vill ta reda på vad några pedagoger och föräldrar har för uppfattningar om läxor. Vidare vill vi undersöka samverkan i hemmiljön mellan föräldrar och pedagoger.

Syftet utmynnade i tre olika frågeställningar:

- Vilken betydelse fyller läxorna enligt föräldrarna?
- Anser pedagoger att läxor behövs i skolan för att stimulera elevers lärande?
- Hur sker kontakten mellan skola och hem när det gäller läxor?

Bakgrund

I den här delen kommer en forskningsöversikt om läxans betydelse och inläring att behandlas, hur föräldrar hjälper sina barn med läxor och hur kommunikationen sker mellan hem och skola. Forskningen är från Sverige samt USA där det finns mera utförlig forskning om läxors betydelse för inläring. Först ger vi en definition på vad läxa är som vi använder oss av i uppsatsen. Därefter nämner vi vad det står om begreppet i läroplanerna och avslutningsvis görs en genomgång av tidigare forskning. I största möjligaste mån har vi använt oss av förstahandskällor genom hela arbetet för att öka tillförlitligheten.

I studien använder vi oss av främst två begrepp. Begreppet *uppfattningar* innebär i vår studie hur informanterna själva upplever sin situation och i detta fall begreppet läxa. Uppfattningarna är individens egen förståelse av vad läxan har för betydelse ur informantens synvinkel. Begreppet *läxa* används i vår studie som en benämning på en arbetsuppgift som ges av skolan utöver den ordinarie undervisningen, och som ska utföras efter skoltid.

Definition av läxa

Definitionen av läxa skiljer sig ifrån fall till fall eftersom det finns olika uppfattningar om vad som ingår i begreppet. Gemensamt för dem är dock att det handlar om arbete som sker utanför skolan. Nationalencyklopedins internetversion (2009) beskriver ordet läxa på två olika sätt. Den första definitionen är: "avgränsad skoluppgift för hemarbete". Den andra förklaringen är: "negativ erfarenhet som stannar i minnet". Ursprunget till ordet läxa kommer ifrån latinets *lectio*, som betyder läsning. Detta har senare utvecklats till undervisning, läxa och från fornsvenskan på 1500-talet *lektie* eller *lexa* som användes som benämning av olika texter som lästes upp vid olika gudstjänstillfällen.

I en definition av läxor som Cooper (2007) använder sig av är läxan en uppgift som ges till studenter menade att utföras utanför skoltid. Med andra ord så innebär det att läxor inte måste göras hemma utan kan göras på andra platser som till exempel studiecirkel och bibliotek.

Både den första förklaringen enligt Nationalencyklopedin och Coopers, är den allmänt vedertagna och är den förklaring som vi utgår från i vårt arbete. Inom forskningen är definitionen dock mer svårdefinierad och inte lika självklar som den allmänna definitionen vilket kommer att belysas i vårt arbete.

Den internationella benämningen på läxa är enligt Westlund (2007) en arbetsuppgift som ska utföras i hemmet efter skoldagens slut. I resonemanget menar Westlund att det skulle vara värdefullt att problematisera dagens definition av läxa. Orsaken är att det blir mer vanligt med hemstudiedagar för eleverna och ett mer flexibelt studieschema som följd. Genom det har åtskillnaden och definitionen mellan den traditionella benämningen på skoltid och läxor blivit mer diffus. Många elever gör därför sitt skolarbete i olika miljöer och de får aldrig ett uppehåll från skolarbetet vilket kan öka stressen för eleverna. Det innebär att föräldrarna får mer ansvar för kunskapsinläringen och lärarna får större fokus på elevens sociala kompetens.

Läxan i styrdokumentet

Här presenteras hur läroplanerna beskriver läxor och hemarbete genom historien från dess att grundskolan infördes 1962 och fram tills idag. Genom denna historiska genomgång kan en förändring skönjas i hur läxa och hemarbetet har varierat under de olika läroplanstexterna.

I läroplanerna nämns inte läxor särskilt väl, men begreppet har förekommit i några upplagor. I Lgr 62 (1962) nämns att det mesta av skolarbetet skall göras på skoltid. Läxans huvudsakliga syfte är att få färdighetsträning. Detta blir viktigare i de senare åren i skolan och eleven lär sig att ta ansvar för sin egen inläring och planlägga sin tid. Läxor bör inte ges i de första åren i skolan, men om de finns så skall de endast vara av symbolisk karaktär. Enligt Lgr 69 (1969) skall elevens skolarbete i största möjliga utsträckning genomföras i skolan. Skolan anses ha fått tillräckligt många timmar avsatta för skolarbete, så att elevernas fritid kan ägnas åt annat än läxor. Läxor kan ändå ges, men de skall då vara frivilliga. I Lgr 80 (1980) återförs läxorna till skolan genom att poängtera:

Hemuppgifter för eleverna utgör en del av skolans arbetssätt. Att lära eleverna att ta ansvar för en uppgift, avpassad efter deras individuella förmåga, är en väsentlig del av den karaktärsdanning som skolan skall ge. (Lgr 80, 1980, s. 50)

En elev med svårigheter skall ges möjlighet att genomföra uppgiften under skoltid. I den nuvarande läroplanen Lpo 94 (1994) nämns inte begreppet läxa. Det som nämns är att skolan ska föra en dialog med hemmet och samverka med föräldrarna angående elevens utveckling.

Tidigare forskning

Nedan följer en forskningsbakgrund till ämnet läxor. Det finns en del svensk forskning om läxors inläringseffekt men för att få en bredare bild av forskningen är det värdefullt att se internationellt. Därför har vi även studerat amerikansk forskning där ämnet är mer utforskat. Även om de olika ländernas skolsystem kan skilja sig åt, finns det sådant som är liknande och när det gäller läxor kan det appliceras på svenska förhållanden.

Syftet med läxor enligt Steinberg (2006) är att ge eleverna goda studievanor. Steinberg ställer upp ett antal punkter varav några innefattar att ge eleven en känsla av ansvar, goda studievanor för framtiden och att läxan bekräftar inläringen genom repetition. Läxorna skall då läggas upp som många och korta, hellre än få och tidskrävande.

Svensk forskning angående läxor har sammanfattats av Lindell (1990). Han finner att det inte ha visats några stora positiva följder av läxor för eleverna. Det finns inget positivt samband mellan nedlagd tid för läxor och ett bra resultat. Det eftersträvas mer forskning inom området för att finna svar. Vidare skriver Lindell att det ändå är närmast en skyldighet för skolan att ge läxor eftersom de gör att barn ser mindre på TV-program, dataspel och media som kan leda till negativa beteenden. Läxor med ett välformulerat syfte kan ge positiva inslag i relationen mellan elever, föräldrar och pedagoger. Det skulle kunna ske genom att lärarna utvärderar läxorna. Föräldrarna skulle kunna få hjälp av lärarna till att kunna bistå sina barn med läxor och därigenom bli involverade i deras barns skolgång.

Cooper (2007) sammanfattar sina studier om läxor genom att säga att läxor skulle kunna ge positiva effekter när man tänker rent akademiskt. Men för de lägre åldrarna är denna effekt däremot väldigt liten och gränsar till att vara trivial. För elever som går i de senare skolåren är skillnaden mer tydlig. Läxor kan också ha positiv effekt för elever med inlärningssvårigheter. Men det beror i så fall på pedagogens planering och förberedelser, att uppgifterna är anpassade för elevens förmåga och motivering samt att det finns en positiv involvering av föräldrar. De mer negativa effekterna som läxor kan ge handlar om att det kan skapas en "klyfta" mellan de hög- respektive lågpresterande eleverna och att det skapas en konflikt mellan barnet och föräldern. Han nämner även att läxor kan bli en sorts förnekelse av fritiden då skolarbetet tas med hem.

Läxor problematiseras av Buell och Kralovec (2000) som menar att många tror att tiden elever spenderar på studier är direkt relaterad till hur mycket de lär sig. Det vill säga att ju mer de studerar desto mer lär de sig. De varnar dock för att dra en direkt koppling mellan de två. Undersökningar har visat att i vissa fall är lärande större när man studerar mer medan i andra studier visar motsatt resultat när det gäller inläringen. Buell och Kralovec kopplar här till Coopers (2007) studier om att nivån på lärandet beror på vilken nivå i skolsystemet de befinner sig på.

I en undersökning bland föräldrar där man ville se hur mycket och med vad föräldrar hjälper till med läxorna kom Cooper, Lindsay och Nye (2000) fram till olika dimensioner av läxhjälp. Resultatet av undersökningen visade att de flesta föräldrar hjälper sina barn för att de behöver hjälp ibland. De sa sällan att de aldrig hjälper sina barn. De flesta ger hjälp en till några gånger i veckan. En åttondel menade att pedagogen aldrig krävt att föräldrarna skulle hjälpa till med läxan hemma.

Inom den offentliga diskursen finns många anledningar till läxor. Enligt Hellsten (1997) finns det sex stycken som är speciellt tydliga. Första syftet som nämns är att läxor är en form av studieteknik som måste läras in inför kommande studier och arbetsuppgifter. Den andra handlar om att kunna planera och ge struktur åt sin egen tid. Tredje anledningen till läxor är att de fungerar som en kontroll över elevers lärande från pedagogers håll. Den fjärde delen handlar om att skapa en gemensamhet i hemmet och föräldrar uppmuntras till att hjälpa sina barn. Femte orsaken är att läxorna fungerar som en markering att de är elever och inte längre förskolebarn. Den sjätte delen fungerar som ett fönster för föräldrarna för att de skall få insyn i undervisningen och kunna se vad som görs i skolan. En sjunde del finns också, men den är inte lika tydlig som de andra och handlar om arbetsprestationen och den arbetsbörda som det innebär att ha läxor. Även stress bland eleverna är en faktor här då läxor innebär mindre fritid.

Några paradoxala delar kring läxor nämns av Hellsten (1997). I de officiella texter som finns, läroplaner och kursplaner, står det ingenting om att läxor ska användas. Trots detta värderas

läxan högt i skolor. Att det inte nämns i några texter kan vara en anledning till att det inte har problematiserats mer. När det väl nämns så är det oftast med ett starkt intresse och positiv anda. Läxor ges ett högt värde utan att egentligen vara beroende av effekten. Att läxor inte ger något resultat verkar inte spela någon roll för de som förespråkar dem. Läxan tycks vara något som i sig självt är värdefullt. (Hellsten 1997)

Läxan går att se som något som alltid har funnits i undervisningen under hela skolans historia. Den finns där som ett redskap för eleverna att ta till sig kunskap som eleven ska lära sig. Om en jämförelse görs mellan vuxnas arbete och elevers skolarbete blir utgångspunkten en annan. En genomsnittsarbetsvecka för vuxna är cirka 40 timmar. Övrig tid är fritid och extraarbete kompenseras med extra lön eller tid, att tas ut vid något annat tillfälle. Läxan blir då något väldigt speciellt och ovanligt när man tänker på arbetsmiljöbelastningen, det vill säga hur långa dagar som barnen får tillbringa i skolan. (Hellsten, 2000)

Med grund från ett antal andra studier hänvisar Hoover-Dempsey, Bassler och Burrow (1995) till att föräldrars deltagande i läxsituationen medverkar till att skapa en inlärningssituation som är givande. För att detta skall bli optimalt så behövs en bra kommunikation mellan pedagogen och föräldern. Föräldrar betonar vikten av att information från pedagogen sker kontinuerligt. Gärna i form av att pedagogen förklarar varför föräldrars engagemang för elevens läxa är av stor betydelse. Föräldrarna ansåg att de hade en betydelsefull funktion i elevers läxläsning. Hjälpen kunde till exempel ske genom uppmuntring och strukturering av läxan.

I en studie där föräldrars och elevers inställningar till läxor studerades framkom några olika syften bakom varför läxor ges. Leo (2004) påpekar att de intervjuade föräldrarna och eleverna anser att tiden i skolan är för kort och därför bör eleverna ta med sig skolarbete hem. Det kan handla om läsning, matematik och ibland är uppgifterna uppbyggda på att olika fakta ska repeteras hemma. Syftet med läxor ses också som ett sätt att tillvänja eleverna inför de senare skolåren, där de kommer ha fler läxor.

Teori

Det finns många olika teorier om lärprocesser i klassrummet. Dewey (2004) menar att inlärning sker genom praktiskt arbete och att det man lär sig i skolan skall ha en nytta i samhället. Denna syn på lärandet är betydelsefull när läxor är i åtanke, eftersom det kan påverka hur man utformar läxan samt vilka ämnen som pedagogen väljer att ha läxa i. Strandberg (2006) beskriver Vygotskijs teorier där han har en syn på lärandet som en social process, det vill säga man lär av andra. Läxor kan i många fall vara ett individuellt arbete i hemmen, men om man kan använda denna teori för att locka till samarbete i hemmen så skulle det enligt Vygotskij vara gynnsamt.

Vi kommer nu att gå närmare in på vad dessa teorier innebär. Dewey (2004) har en holistisk syn på lärandet och menar att genom praktiskt arbete med något så lär man sig. Dewey uttryckte detta som *learning by doing*. Dewey menar även att det som man lär sig i skolan skall ha en nytta. Skolan bör inte vara indelat i olika ämnen utan istället fokusera på uppgifter som har en praktisk anknytning till dagens samhälle. Konkret innebär detta att samhället ska avgöra vad eleverna lär sig i skolan. Det man lär sig skall kunna kopplas till något praktiskt användningsområde vilket i sin tur leder till motivation hos eleverna. ”Teori och praktik är inte varandras motsats men väl varandras förutsättning” (Dewey, s. 17). Pedagogens uppgift

enligt Dewey är att handleda, leda och organisera samspelet mellan eleverna och samhället. Och detta ska då leda till att kunskap skapas, och denna kunskap blir då en förutsättning för att kunna influera omgivningen.

Vygotskijs syn på utveckling grundar sig i det sociala samspelet där han menar att all intellektuell inläring har sin grund i sociala aktiviteter. Det individuella kommer i andra hand. Vygotskij har även skapat begreppet den proximala utvecklingszonen eller zonen för möjlig utveckling som den också kallas. Med hjälp av andra personer i ett socialt samspel kan individen utvecklas. För att kunna specificera denna zon måste vi ta reda på vad barnet kan göra med hjälp och vad de kan göra utan hjälp. Skillnaden mellan dessa två nivåer är vad Vygotskij kallar den proximala utvecklingszonen. Pedagogens uppgift blir att ge stöd och uppmuntran åt barnet i dennes utveckling för att de själva ska klara av de mål som framställts för undervisningen. Alla barn har en möjlighet att utvecklas från deras nuvarande nivå. Det blir inte något statiskt, utan ett flexibelt framåtskridande mot ny kunskap. (Imsen, 2000)

Vygotskijs perspektiv på studieteknik går emot den traditionellt behavioristiska inläringsteorin. Han menade att eleverna skall uppmuntras till att söka hjälp hos kamrater. På sätt och vis kan man säga att eleverna ska fuska och låna av varandra. Kan du det inte själv, så låna av en kamrat. Strandberg (2006) beskriver ett exempel på detta i en konversation mellan Vygotskij och hans dotter. Dottern kom hem väldigt glad för att hon hade klarat ett prov i skolan och hon berättade att hennes bänkamrat hade fått sämre betyg än henne. Vygotskij blev då till hennes förvåning besviken, då han menade att man inte skall var glad över andras olycka. Det är bättre att hjälpa varandra till kunskap. (Strandberg, 2006) Den här korta berättelsen visar att Vygotskij är kritisk till inläringssituation som exempelvis prov. Han vill istället betona att det är viktigare med socialt samspel för inläring.

Dessa olika teorier omfattar dock enligt Imsen (2000) endast några delar av en läroprocess och därför måste man använda sig av många olika teorier beroende på vad man gör. En teori ger inget definitivt svar på hur man skall göra för att skapa bra lärsituationer för barn. Däremot gör de att pedagogen kan se inlärningsprocessen ur ett annat perspektiv som till exempel hur eleverna tänker.

Eftersom inte läxan nämns i den nuvarande läroplanen är en ytterligare teori intressant att ha med i studien. Teorin heter den dolda läroplanen. Broady (1998) argumenterar för ett begrepp: den dolda läroplanen. Med det menas att lärarna och skolan omedvetet lär in och fostrar eleverna till sådant som inte står i läroplanen. En av de konkreta slutsatser som han kom fram till är ”kravet att underordna sig lärarens osynliga auktoritet”. (Broady, s. 4)

Dessa tre olika teorier som har utformats av Dewey, Vygostkij och Broady ligger till grund för vår analys och diskussion.

Inläringsteorier ur behavioristiskt synsätt ser individen som passiv och påverkbar. Detta innebär att de kan styras genom yttre stimuli i den riktning som man önskar. Metoder som brukar användas inom dessa teorier inkluderar straff och belöningar beroende på resultatet. Kognitiva teorier handlar dock mer om det tänkande som sker i hjärnan. Det handlar mycket om tänkande och problemlösning. Denna typ av inläring upplevs som mer relevant inom dagens skola än den traditionella behaviorismen därför att den utgår från individens egen drivkraft. De områden som handlar om känslor och färdigheter tas dock inte med särskilt mycket i de kognitiva teorierna. (Imsen, 2000) Behaviorismen ser individen som passiv mottagare av olika påverkansfaktorer. De kognitiva teorierna sätter fokus på det intellektuella

hos en person som till exempelvis problemlösningsuppgifter. Dessa teorier är intressanta inom pedagogiken, men i vår studie kommer de inte diskuteras i analysen. Orsaken till det är att individen inte blir aktiv inom den behavioristiska teorin. De kognitiva teorierna begränsar sig till individens intellekt utan att ta med det sociala samspelet. Läxor görs i samspel med andra personer och därför är de behavioristiska och kognitiva teorierna av mindre intresse för studien.

Motivation är enligt Imsen (2000) ”det som orsakar aktiviteter hos individen, det som håller denna aktivitet vid liv och det som ger den mål och mening” (Imsen, 2000, s. 271). Man talar ofta om motivation i skolan och elevernas vilja att lära. Likaväl som det finns elever som är väldigt positiva till inläring och är nyfikna på allt nytt så finns det andra som drar sig undan ifrån de som är bättre än de själva. Barnen kan vara rädda för att misslyckas eller göra bort sig. För att motivation skall kunna existera så måste vissa värderingar också finnas som till exempel att det som skall göras känns viktigt eller intressant. Hon delar in motivationen i två delar. Inre och yttre motivation, där den inre motivationen kommer ifrån individen själv. Om de tycker att det är roligt så upplevs det som meningsfullt vilket ger ökad motivation. Yttre motivation beskrivs som motivation som påverkas av yttre omständigheter som till exempel att studera bara för att få bra betyg eller genom att lockas med belöningar.

Att få elever att ta ansvar för sitt eget lärande är en del av varför pedagoger valt att ha läxor. Med detta ansvar menar Imsen (2000) är att de själva skall ta ansvar för sitt eget lärande och kunna motivera sig själv till att studera. Men även ansvaret i att de ska få en uppgift och utföra den. Detta har sin grund i att skolan ska värna om både effektivitet och välbefinnande.

Metod

Vi har inspirerats av en fenomenografisk forskningsansats i studien. Den fenomenografiska ansatsen kan hjälpa till att undersöka föräldrars och pedagogers olika uppfattningar kring fenomenet läxa. Fenomenografin har som alla ansatser både styrkor och svagheter men den ansågs vara en lämplig utgångspunkt för den här studien. Alexandersson (1994) beskriver fenomenografin på följande sätt:

Huvudsyftet för den fenomenografiska ansatsen är att beskriva hur fenomen – ’företeelser’ eller ’objekt’ - i omvärlden uppfattas av människor. (Alexandersson, 1994, s. 112)

Alexandersson (1994) anser att fenomenografiska studier försöker få fram olika skiftande uppfattningar om ett fenomen. Det vill säga, man vill hitta och undersöka de olika variationer av uppfattningar som finns. Personerna som är med i studien ska i största möjliga mån ha olika ålder, bakgrund, arbeta på olika skolor. De ska även ha en viss grundläggande kunnskap inom undersökningens ämne. Larsson (2007) beskriver fenomenografin som en undersökning där man vill veta hur något uppfattas av de personer som studien omfattas av. Fenomenografin går därför ut på ”att beskriva hur något *framstår* för dessa människor och *inte* hur något egentligen är” (Larsson, 2007, s. 13 författarens kursivering). Kvale (1997) lyfter fram den kvalitativa intervjun som ett samtal där forskaren sitter ned och lyssnar till vad den intervjuade tycker och uppfattar om olika företeelser. Under intervjusituationen sker en interaktion av tankar mellan de inblandade personerna. Marton och Booth (2000) definierar inte begreppet fenomenografi som en metod eller teori utan menar att det är ett synsätt för att urskilja forskningsproblem som är viktiga för inläring inom pedagogiken.

Intervju är en kvalitativ metod för att samla in data. Här är det forskaren som är det främsta verktyget för att både samla in och analysera materialet. Detta innebär att möjligheten till att påverka det insamlade materialet ökar så att det på bästa sätt passar syftet genom att ställa följdfrågor. Människan som forskningsinstrument har samma otillförlitlighet som andra instrument. De personliga egenskaperna hos forskaren i en kvalitativ studie är av betydelse för studie. Däremot så kopplas tillförlitlighet mer till forskarens personliga förmåga. (Merriam, 1994) Intervjuer blev den empiriska metod som bäst stämde in på vårt syfte i studien, för att intervjun ger bästa möjlighet att få reda på vad olika personer har för uppfattningar om ett ämne. Enkäter hade kunnat vara en möjlig metod i vår studie. De kan visa på variationer i uppfattningar men har inte möjlighet att ställa följdfrågor och få en djupare förståelse om olika personers åsikter. Genom intervjuer ges en större inblick i hur en person tänker och upplever sin omvärld. Observationer ger inga fullständiga svar på våra frågeställningar men de skulle ha kunnat fungera bra som komplement till intervjuerna. För att få reda på det vi vill veta, krävs att vi ställer frågor det, vill säga genom att intervjua. Larsson (1981, refererad i Larsson, 2007) anser att intervjuer är den naturligaste metoden i en fenomenografisk undersökning. Orsaken till det är att intervjun ger svar på hur olika personer presenterar sin omgivning.

Valet av analysmetod av våra intervjuer föll på meningskoncentrering som beskrivs av Kvale (1997) därför att den stämde bäst överens med vår undersökning och vårt syfte. Efter att ha läst igenom alla intervjuer och fått en första överblick gjordes enligt Kvale en meningskategorisering av materialet och analysen påbörjades. Meningskoncentrering är en metod att hantera empirin. Det görs genom att sammanfatta det som sagts i kortare meningar för att få en klarare bild av vad de menar. Därefter delas informationen in i kategorier vilka bearbetas separat. Meningskoncentreringen gjorde att olika teman kom fram som informanterna hade berättat om. (Kvale, 1997) De teman som lyfts fram under de olika rubrikerna i resultatdelen är sådana som stämmer väl överens med vårt syfte, samt angränsande eller andra intressanta teman som informanterna nämnde under intervjuerna.

Metoddiskussion

Styrkan med fenomenografi som metod är att den fokuserar på att få fram olika uppfattningar om läxor och inblickar som olika människor har om läxor. Intervjupersonerna har fått föra fram deras syn på läxor och hur de uppfattar fenomenet. Eftersom syftet med vår studie var att beskriva hur begreppet läxa uppfattas så är denna metod den som passade bäst.

En svaghet med fenomenografin är enligt Alexandersson (1994) att man separerar uppfattningarna från sitt sammanhang vilket innebär att inga sociologiska frågor diskuteras. En annan svaghet är om intervjuarens uppfattningar kan påverka materialet vid intervjutillfället.

En annan forskningmetod som vi kunde ha valt är den hermeneutiska. Hermeneutik handlar om hur olika texter tolkas för att få en insikt om betydelsen av en text (Kvale, 1997). När texter tolkas på detta sätt, görs det utifrån de egna erfarenheterna och därmed kan vissa saker kännas igen. Men det kan även leda till feltolkningar eftersom egna uppfattningar kan förändra resultatet (Thurén, 2002). Eftersom vi ville veta mer om varför läxor ges och vilka uppfattningar pedagoger och föräldrar har om läxor så tyckte vi att denna metod inte var lika lämplig som den fenomenografiska.

Intervjuer

Intervjumetoden används eftersom den kan ge mer uttömmande svar än vid användning av en kvantitativ metod. Merriam (1994) anser att en intervjus huvudsakliga syfte är att få reda på viss sorts av information som den intervjuade vet och därmed få en inblick i deras perspektiv. Merriam betonar vidare att en intervju helst bör spelas in på band för att få med allt som har sagts. Alternativet att anteckna under intervjuens gång bör endast användas i de fall som bandspelare inte kan användas. Detta för att undvika att missa någonting viktigt som kan ha nämnt under intervjun. Inom kvalitativa studier brukar intervjuer vara den främsta källan till information.

Provintervjuer gjordes med en pedagog och en förälder på en annan skola än den där studien genomfördes. Detta för att vi skulle bli säkrare inför de intervjuer som vi använder i undersökningen. Efter provintervjuerna lyssnade vi igenom intervjuerna och noterade vilka förbättringar som kunde göras inför de ordinarie tillfällena för att ytterligare förbättra reliabiliteten.

Båda två deltog vid intervjutillfällena. Syftet med det var att vi kunde stödja varandra även om en av oss hade huvudansvaret för intervjun. Detta stöd visade sig vara positivt och användbart då vi kunde komma på olika typer av följdfrågor. Ofta är det lätt att fastna i huvudfrågorna om man är ensam intervjuare. Det kan emellertid finnas en risk att intervjupersonen tycker det känns lite utsatt med två personer som lyssnar och ställer frågor.

Under en dryg veckas tid genomfördes åtta intervjuer med pedagoger och föräldrar på två olika skolor och i föräldrars hem. Intervjuerna varade i genomsnitt mellan 20-30 minuter. Innan intervjun startade informerades informanterna att de hade rätt att avbryta under intervjun eller meddela oss senare om vi inte fick använda oss av deras intervju. Efter inspelningen av intervjun när intervjun formellt var över blev det ibland lite småprat om olika ämnen som visade att informanterna var intresserade av ämnet. Informanterna ansåg också vid några tillfällen att de tyckte ämnet läxa var aktuellt, spännande, intressant och viktigt. Generellt blev intervjuerna med lärarna längre. En orsak kan vara att lärarna är mer insatta i ämnet läxa än föräldrarna. Vid en intervju stängdes bandet av under några få minuter eftersom något oväntat hände som informanten behövde hantera. Efter genomförandet av intervjuerna transkriberade vi intervjuerna på dator och skrev ut dem på papper för att läsa igenom dem. Vi kom överens om ett gemensamt sätt att transkribera intervjuerna för att kunna fortsätta med analysen. Detta genomfördes genom att vi vid transkribering skrev av intervjun ordagrant.

Urval

Vi valde att intervjua både pedagoger och föräldrar för att få med olika synvinklar på ämnet läxa. Pedagogerna undervisade i skolår ett till fem. Eftersom pedagogerna utformar läxor så var det ett naturligt val att intervjua dem. Det skulle vara intressant att se vilken betydelse som pedagogerna anser att läxan fyller. Föräldrar intervjuades med tanke på att de påverkas indirekt av läxorna som görs av deras barn på fritiden. Tidigare nämnd forskning visar att föräldrars involvering i elevernas läroprocess är viktig. Genom att intervjua elever hade ett ytterligare perspektiv kunnat lyfts fram, men det hade inte stämt överens med vårt syfte och våra frågeställningar. Därför valde vi att inte ta med elevers upplevelser om läxor då detta hade påverkat validiteten negativt. Föräldrar nämns inte lika ofta i forskningen inom området och därför var det intressant att få ta till sig av deras uppfattningar och tankar.

De pedagoger och föräldrar som har deltagit i undersökningen kan inte representera den allmänna uppfattningen om läxor bland svenska pedagoger och föräldrar. Resultatet kan därför inte generaliseras på hela landets skolor. Det kan däremot ge en inblick i hur några pedagoger och föräldrar tänker om läxor i dagens samhälle. I undersökningen har pedagoger och föräldrar till elever i två olika grundskolor mellan år ett och fem intervjuats. En skola är belägen i en mellanstor stad och den andra i en lite mindre stad i Sverige. Fyra pedagoger samt fyra föräldrar ingår i vår intervjuundersökning. Kriteriet för att få vara med på intervjun var att pedagogen skulle använda läxor i sin dagliga undervisning och att föräldern/vårdnadshavaren skulle ha ett barn som får läxor. Könsfördelningen blev ojämn med sju kvinnor och en man som informanter. En orsak till det här kan vara att bland pedagoger i grundskolans tidigare år är det betydligt fler kvinnliga än manliga pedagoger. Bland föräldrar är det svårare att se någon förklaring, mer än att på de skolorna som förfrågan gick ut så var mammorna mest aktiva att föra fram sina åsikter. Några förslag till orsak kan vara allt från att mammorna arbetar kortare dagar och hade lättare att få tid till att ställa upp eller att mammorna är mer delaktiga och intresserade av sina barns skolgång.

Kontakt togs via telefon och e-post med pedagoger på två olika skolor. Vi kom överens om att via informationsmöten presentera vår studie med pedagogerna på de två skolorna. Där tillfrågades även pedagogerna om de ville ställa upp som intervjupersoner. Under detta möte beskrevs undersökningen och alla etiska ställningstaganden klargjordes. Ett antal pedagoger hade möjlighet att ställa upp. Ett missivbrev skickades ut till föräldrar med barn i skolår 1-5. Där beskrevs undersökningens syfte och metod. En svarstalong i missivbrevet sändes in till oss, av de föräldrar som ville ställa upp på intervjuer. De som valdes ut var de som skickade in svarstalongen först. Under informationsmötena med pedagogerna och i missivbrevet till föräldrarna berättade vi om studiens syfte att undersöka uppfattningar om läxor bland pedagoger och föräldrar. För att undvika att intervjupersonerna skulle kunna förbereda svar till frågorna så lämnades inga frågor ut i förväg. Detta skulle ha påverkat reliabiliteten negativt. Vi insåg att det kan vara svårt för föräldrar att ställa upp på en intervju på grund av tidsbrist eller andra omständigheter. En lösning på det var att vi skrev med i missivbrevet att vi kunde göra intervjun i samband med att de hämtar barnet på skolan eller fritids. För att underlätta för föräldrarna fick vi som intervjuare vara flexibla i vår planering. Detta innebar att vi fick byta tid och plats inför några intervjuer eftersom informanten inte hade möjlighet att göra intervjun under den först avtalade tiden. En pedagog meddelade förhinder att delta i intervjun. Därmed fick vi fråga en annan pedagog som kunde ställa upp.

Reliabilitet beskrivs enligt Johansson och Svedner (2001) som ett mätredskap med varierande precision. Intervjuer är ett av många verktyg som kan användas för att göra mätningar i studier. Olika delar nämns som kan påverka tillförlitligheten negativt. Det kan vara bland annat om det inte skulle vara samma person som intervjuar, att frågorna skiljer sig åt mellan intervjutillfällena och att olika yttre förhållanden påverkar. Reliabilitet i den här studien innebär att kunna lita på att det som intervjupersonerna säger är deras upplevda sanning. Upplevd sanning är den subjektiva uppfattning som varje individ själv uppfattar som sann. Frågan är om det finns faktorer i intervjusituationen som kan ha påverkat informanterna till att svara på ett speciellt sätt som inte stämmer med deras faktiska övertygelse.

Intervjuer med pedagogerna skedde på deras skola under arbetstid efter att eleverna hade slutat. Föräldrintervjuerna genomfördes i hemmet eller på deras barns skola under förmiddag eller eftermiddag efter skoldagens slut, då föräldrarna hämtade sitt barn. Intervjuresultaten kan påverkas av att intervjuerna med pedagogerna gjordes på skolan. Detta kan innebära att

de känner sig bekväma med situationen och svarar det som de känner och upplever. Det kan också bli så att de svarar det som är skolans generella uppfattning och vill att skolan ska framstå i bättre dager. Det kunde emellertid ha blivit en mer avslappnad intervju om intervjun hade genomförts i pedagogens hem.

Eftersom vi deltog båda två vid intervjutillfällena, kan det upplevas som att vi hade ett psykologiskt övertag. Det skulle kunna innebära att svaren påverkades av vår närvaro, på så sätt att informanterna inte vågade beskriva hela sin upplevda verklighet. Läxor är till viss del en ideologisk och politisk fråga som kan innebära att ämnet kan vara känsligt.

Begreppet validitet redogörs av Johansson och Svedner (2001), som ett mått på att undersökningen kommer fram till slutsatser i enlighet med syftet. God validitet innebär att vi får svar på de frågeställningar som vi ställt upp. För att försäkra oss om att vi undersöker just det vi tänker undersöka utformas intervjufrågorna enligt syfte och problemformulering. Under intervjuerna framkom ibland sidospår. Detta skulle kunna påverka validiteten negativt om sidospåren drar iväg för långt bort från vårt syfte. Vårt syfte är av en explorativ karaktär vilket innebär att intervjun kan leda till nya insikter som förmedlas av de intervjuade personerna.

Etiska ställningstaganden

Fyra olika etiska principer nämns av Vetenskapsrådet (2002) när det gäller forskning. Dessa är att informera om: undersökningens syfte, anonymitetshandling, frivilligt deltagande och sekretesshantering. Dessa principer har legat till grund när vi har utformat vår studie. Informanterna meddelades att deltagandet var frivilligt och helt konfidentiellt samt att de när som helst har rätt att avbryta studien. Alla namn på deltagare och skolor har fingerats för att det inte ska kunna avgöras vem av informanterna som är källan. Detta innefattar även att vi när studien är avslutad raderar alla inspelningar av intervjuerna.

Resultat

Under resultatavsnittet kommer analysresultatet från intervjuerna att presenteras. Citat finns med för att stödja texten och visa på informanternas tankar och uppfattningar. Vi väljer att benämna föräldrarna med F1 till F4 och pedagogerna P1 till P4.

Pedagogers uppfattningar om läxor

Det finns olika syften och uppfattningar till varför pedagoger ger läxor. Ett vanligt syfte är att eleverna ska få möjlighet att träna extra på någonting i ett ämne, till exempel tabelläxor i matematik. En pedagog berättar:

[...] tycker jag ju att läxa är viktigt för att repetera det vi lärt oss i skolan [...] Det är ju så att repetitionen är kunskapens moder och ju fler gånger man hör samma sak ju lättare fastnar det. (P3)

Denna syn på läxor liknar den behavioristiska som har varit och fortfarande är en viktig teori i skolans pedagogik.

Att involvera föräldrarna i barnens skolgång verkar också vara en viktig bakgrund till varför pedagoger ger läxor till eleverna. En pedagog anser:

[...] alltså sådana läxor som man kanske kan involvera hemmet lite, alltså man kanske gör praktiska saker hemma som de kan göra, som vi inte kan göra här. (P1)

Förhoppningen kan vara att föräldrar och barn får en trivsamt och härlig stund tillsammans med varandra under läxläsningen. Lärarna är dock medvetna om att hemmiljöerna ser olika ut och att denna trivsamma miljö ibland är en idealisering av verkligheten vilket en pedagog visar:

Sen vet man ju också idag att det blir mer av det här också att föräldrar kanske inte har möjlighet att hjälpa till med läxor lika mycket. Alltså det finns ju: Det tänker jag ibland att sådana elever hamnar, det blir ju lite orättvis för de, om det inte är en läxa som de inte kan sköta själva. (P1)

Det egna ansvaret att kunna ta hand om att läxan kommer hem, görs och kommer tillbaka till skolan, betonar flera pedagoger. Det verkar vara ett viktigt skäl till att ge läxa. När det här syftet är i fokus kan innehållsaspekten delvis eller helt plockas bort.

Och sen så är det ju det som vi jobbar med att eleverna får ta sitt eget ansvar för sin egen undervisning och sina mål. Och då tycker jag liksom att då kommer ansvarsbiten in i läxan på ett bra sätt. (P1)

En annan vanlig aspekt på läxor i de tidigare skolåren, är att eleverna behöver vänja sig vid att få läxor nu eftersom de kommer få fler och längre läxor senare upp i skolåren. Tillvänjningen är här en viktig del i syftet att ha läxor. Även här är innehållet inte det viktigaste, utan rutinen att ha en läxa att göra.

Pedagoger ger också läxor för att eleverna vill ha läxor. Denna förväntan på läxor berättar lärarna att eleverna har när de kommer till skolan. De menar att de har fått förväntan från olika håll i samhället att när man börjar skolan får man läxa och det är ett bevis på att barnet har blivit stort och moget.

[...] sen när de är, de yngre barnen de är ju så där att de blir ju jättestolta när de får ta hem läxor, de vill ju gärna ha läxor och där är det ju liksom bara för att, kan det många gånger vara, de vill ju liksom ha med... sitta och göra i matteboken eller något sådant där va. [...] så att de får uppleva det och njuta av det och tycka att det är roligt och, och känna sig stora och duktiga och så där. (P2)

Någon tydlig gemensam policy angående läxor finns inte på skolorna i undersökningen. Däremot diskuteras det igenom och det finns försök till att ha några grundläggande tankegångar som genomsyrar skolan, men då gäller det inte bara läxor utan den övergripande pedagogiken. En stor frihet upplever lärarna att de har när det gäller läxor och det kan skilja en del mellan olika pedagoger och klasser på samma skola. Det läggs stor tilltro till den enskilde pedagogens kompetens att avgöra hur ofta och hur stora läxor som eleverna ska få.

Läxans betydelse i skolan menar pedagoger är främst för att utveckla ett ansvarstänkande och träna eleverna i att kunna ta en uppgift och sedan utföra den hemma och lämna in det färdiga arbetet till pedagogen. De pedagoger som ingått i vår undersökning ser inte alltid kunskapsmålen från läroplanen, som det primära målet med läxor. Läsinläring beskrivs som en viktig läxa för de yngsta eleverna. Anledningen till detta är att framtida studier och kommande läxor kräver att man kan läsa. Tabellträning, grammatik och glosläxor är exempel på sådant som pedagogerna lyfter fram som syftar till inläring utifrån undervisningen.

Några olika läxor beskrivs:

Det finns ju vissa saker som tabellläxor, glosläxor tycker jag ju är jättebra och det är ju föräldrarna experter på att hjälpa till med och sådant gillar ju föräldrarna ofta. (P1)

En pedagog nämner att även om inläringen är den lilla delen så lär man sig genom att ha läxor en viss typ av studieteknik som de har nytta av längre fram. Ett ytterligare syfte med läxan är att kunna göra olika uppgifter som inte är möjliga att genomföra på skolan. Ett exempel är att eleven ska intervjua någon i sin släkt. Lärarna menar att sådana läxor kan uppfattas som roliga bland eleverna.

[...] att det kanske är den lilla delen om jag ska va ärligt alltså att det verkligen... Jag tror inte att de lär sig det så mycket bättre på grund av att de har läxor. Möjligtvis det här med studietekniken tror jag att man lär sig hantera när det kommer till textmassor och sådant va. (P4)

Att göra en skola helt läxfri tror inte lärarna är bra, då detta kan skapa en oro bland föräldrarna som då skulle undra om dem inte gör eller lär sig någonting i skolan. Föräldrarna som vi intervjuat delvis delar denna åsikt med lärarna. En del föräldrar känner själva en viss oro om deras barn inte får läxor. Någon nämnde att ett alternativ till läxor kunde vara att ha längre skoldagar istället.

De olika typer av läxor som nämns är läxor som handlar om att göra färdigt saker som de inte hunnit med under skoltid, läsinläring, öppna uppgifter, färdighetsträning och förberedelse för framtida studier. Här benämns läsläxan som den mest viktiga. För inläring nämns färdighetsträning där repetition av inlärd kunskap är viktig. En pedagog uttrycker sig med att säga att "repetition är kunskapens moder" (P3). Olika typer av färdighetsläxor som nämns är att räkna matematik eller att träna glosor. Både pedagoger och föräldrar är överens om att läxor skall vara som ett stöd till det som lärs in i skolan. Inget nytt får någonsin tas med i en läxa utan det skall alltid kunna hänvisas till pågående undervisning. Som till exempel att repetera eller förstärka den kunskap de får i skolan. Förberedelsen nämns i samband med att i de senare skolåren så blir det mer och mer läxor. Genom att ha läxor redan i de yngre åldrarna

vänjer man in barn i tanken att ha läxor. En av föräldrarna uppfattar detta som ett av de syftena som pedagogen satt upp för läxan, men det nämns även av pedagoger som ett av läxans olika mål.

Det finns ingen av lärarna som hänvisar till tidigare forskning eller någon teori kring varför man ger läxor i skolan, utan alla som nämner något talar om sin egen erfarenhet som pedagog eller från deras egen erfarenhet som elever. Däremot nämner någon att det inte finns några styrdokument där det står om användningen av läxor.

Utformning av läxa

En läxas utformning kan gagna inläringen om de är motiverande för eleverna.

Är det liksom en inspirerande läxa som fångar de så är det säkert att de gör mer. Men får man ju ett tråkigt papper med någon uppgift som bara är tjugig som man kunde ha gjort i skolan så tror jag inte att de är så motiverade att göra det istället för sin fotbollsträning istället. (P1)

Dessa läxor som är motiverande resulterar också i högre inlämningsresultat. Det vill säga fler läxor blir inlämnade i tid medan en annan typ av läxa lätt glöms bort. För att eleverna ska göra läxan så behöver de antingen tycka att det är roligt eller åtminstone meningsfullt att göra läxan. Risken är stor att läxor som bara uppfattas som mindre meningsfulla, inte kommer att göras av eleverna. Då finner de andra fritidssysselsättningar att hålla på med.

När föräldrarna tillfrågas om vilken typ av läxor de vill att deras barn skall ha så nämns individuella läxor som är anpassade för deras barns nivå. Att utforma individuella läxor nämns som tidsödande bland pedagoger men de görs främst till dem som behöver det. Då är det elever som har extra hjälp och stöd med något ämne. Det finns även olika svårighetsgrad på till exempel läseböcker.

De pedagoger som intervjuats har olika åsikter kring hur läxan ska utformas med tanke på hur mycket hjälp av föräldrar som behövs för att lösa uppgiften. Medan någon pedagog gör läxan så att föräldrarna skall hjälpa till, så utformar en annan läxan för att eleven skall kunna utföra uppgiften utan hjälp.

Utvärdering av läxa

Pedagoger menar att utvärderingen är en viktig del i syftet med läxan. Det är responsen som anses som en viktig del för att utveckla elevens förmåga. Eleverna vill gärna visa upp resultatet av läxan, som de har gjort och kan bli besvikna när de inte får möjlighet till det. Responsen är också något som upplevs som en stor arbetsbelastning för pedagogerna och som ibland behöver stressas igenom. Alla pedagoger använder sig av korta eller längre skriftliga kommentarer och det är ett uppskattat sätt bland eleverna att ge respons. En önskan finns från en pedagog att ha tid till att skriva mer personliga kommentarer så att eleverna har större möjlighet att utvecklas. Även muntlig respons ges på läxor. Utifrån syftet med läxan väljs utvärderingsmetod och en tanke med utvärderingen är att få eleven att reflektera och utvecklas inom någon del av ett skolämne. Några pedagoger ger inga prov eller läxförhör överhuvudtaget förutom de nationella proven som ges från skolår tre. Ibland får eleverna själva göra utvärderingar. Nedan följer några tankar från två olika pedagoger.

[...] jag tycker att vi gör dom här munnarna då, glad mun eller sur mun eller mittemellan och några har naturligtvis den sura munnen de tycker att det är jobbigt. (P3)

Det beror på syftet, med läxan. Jag utvärderar ju mitt syfte om man säger så. Så jag utvärderar ju utifrån... det jag vill. Det jag vill se så att säga och jag brukar ju skriva en kommentar [...]. (P2)

Föräldrars uppfattningar om läxor

Det skäl som föräldrar ger när de uttalar sig om läxor handlar främst om ansvarstagande. Det handlar då mest om ansvaret i att kunna utföra en uppgift och att sedan lämna in den. Själva inläringen som anledning kommer först i andra hand. Enda undantaget är läsning som är viktigt i de tidiga åren och som också någon förälder benämner som viktigt. En av de fyra föräldrarna som intervjuades var negativ till läxor. Hon menade att läxor tar för mycket tid och energi hemma och att barnens egen fritid blir lidande. Hon har uppfattningen att vissa läxor kanske bara slängs ut utan någon kontroll. Även om tiden inte räcker till för någonting i skolan, så skall inte detta behövas skickas hem. Vissa föräldrar tänker att det kanske hade varit bättre med en längre skoldag som alternativ till läxor. Läxsituationen i hemmet uppfattas olika av föräldrarna där någon ser det som en mysig stund tillsammans med sitt barn och andra ser risk för konflikt genom att behöva påminna om att barnet ska göra läxan. Alla föräldrarna som intervjuats tror att det finns ett syfte med läxorna men att, förutom ansvarsdelen, är osynligt eller svårt att se. Pedagogernas syfte med läxan skulle de gärna se att det var tydligare. En förälder uppfattar läxan som något positivt:

[...] men jag tycker , i alla fall nu i första klass har det varit rimliga läxor... de behöver ju träna på att läsa. Det är ju det som... det är det viktigaste att komma igång med [...]. (F4)

Lite senare i intervjun berättar samma förälder om läxans självklarhet:

Ja men, det är väl en förberedelse också kanske. För det som kommer. Det blir ju... hela skoltiden består av läxor det är ju så. Det är bra att vänja sig från början. (F4)

Individuella läxor som ges till elever uppfattas positivt av alla föräldrarna och de vill gärna se mer av den typen av läxor. Detta kom speciellt tydligt fram i en intervju med en förälder som hade ett barn med dyslexi. Innan denna diagnos hade ställts så fick hennes barn likadana läxor som de andra barnen vilket gjorde det väldigt svårt. Detta menade föräldern att inställningen till läxor blev mer negativ för det här barnet. De föräldrar som intervjuats är nöjda med den mängd läxor som ges även om vissa tycker att det ibland kan bli jobbigt. Någon tyckte att läxor var ett konstigt fenomen men de flesta tror sig veta varför man har läxor i skolan. Föräldrarna uppfattar främst syftet med läxorna som ansvarsträning och färdighetsträning. De hoppas att läxor inte bara ges på grund av traditioner i skolan. Föräldrarna anser att läxor ska ges när ett barn har gjort annat än skolarbete på lektionerna så att de inte har hunnit med arbetet under skoltid. Då kan läxornas syfte vara en slags negativ konsekvens av elevens handlande. Om eleverna arbetar på i normal takt i skolan men ändå inte hinner med allt som pedagogen har planerat, ska detta inte vara skäl nog för att ge läxor till eleverna. En nackdel med läxan tycker föräldrarna är att det kan bli konflikter i hemmet.

En annan aspekt av läxorna som kom upp i intervjuerna handlar om barnens fritid. Vuxna är lediga efter att deras arbetstid är slut. Elever förväntas fortsätta med sitt arbete i form av studier hemma med läxor. Detta fenomen uppfattas som underligt av flera föräldrar. Vissa vill prioritera skolan främst, medan andra sätter fritiden på lika hög nivå. Några ifrågasätter den

tid barnen måste lägga ner på läxan. De menar att som vuxen är man ledig när man kommer hem men som barn så måste man fortsätta arbeta även hemma. Här jämförs barnens skolgång med vuxnas arbetsliv. En förälder förklarar sin syn på läxor med att jämföra med vuxnas arbetssituation:

Blandat tror jag väl. Dels ser jag väl att, vi som jobbar att vi går hem och har vår fritid samtidigt som eleverna kommer hem och ska jobba vidare men så vet jag ju också att viss träning behövs.
(F3)

Föräldrar vill att deras barn skall få individuella läxor som är anpassade för deras nivå. Den generella uppfattningen bland föräldrarna i studien är att det finns ett syfte bakom läxan men de är kanske inte alltid medvetna om exakt vad syftet är.

Kontakten mellan pedagoger och föräldrar i detta fall är i många fall inadekvat. Oftast ”litar” bara föräldern på att pedagogen har ett rimligt och bra syfte. Hur föräldrar uppfostrar sina barn är naturligtvis olika. Medan vissa ser skolan som prioritet ett, ser andra att fritiden är minst lika viktig.

Läxhjälp i hemmet

Alla föräldrar som intervjuades hjälper och ger stöd till sina barn med läsläsningen i hemmet. De anser att den hjälp som de tillhandahåller är positiv för elevens utveckling plus att de tar tillfället i akt att umgås med sitt barn. En del pedagoger har en önskan om att föräldern och barnet får en trevlig och mysig stund med läxan i deras hemmiljö. En pedagog berättar:

[...] jag skulle önska att föräldrarna såg det som att man kan ha en liten mysig stund med sitt barn. Sitta tillsammans och prata om vad som hänt i skolan och vad har ni lärt er och nu får du läsa för mamma eller pappa eller ja eller räkna eller vad det nu handlar om då. (P3)

Lärarna är dock medvetna att det inte ser ut så här överallt utan att det är en idealbild. Det är viktigt för pedagogerna att föräldrarna involveras i elevernas skolarbete och de anser att ett lämpligt sätt kan vara att ge läxor utformade så att det behövs hjälp från föräldrar. Denna bild delas av en del föräldrar som menar att det är en fråga om prioritering angående hur mycket tid som går åt till läxhjälp. Föräldrarna kan hålla med om att ibland är det en trevlig och mysig stund men det kan också innebära en källa till irritation och konflikt. Läxsituationen i hemmet upplevs olika av föräldrar.

Hjälpen i hemmen ser ut på flera olika sätt. En del i hjälpen är att påminna och se till att läxan blir gjord. Denna del kan av barnen upplevas som tjatig och kan vara en orsak till att det blir konflikter i hemmet. En annan del är att rent praktiskt sitta ned, lyssna, ställa frågor och hjälpa till med olika uppgifter eller att förhöra sina barn på en läxa. Alla föräldrar som deltagit i vår undersökning sitter hjälper till på det senare nämnda sättet. En förälder sitter alltid med i läxsituationen.

Nej, nej han gör aldrig läxorna helt själv utan vi sitter alltid med honom, men vi frågar alltid om han vet vad han ska göra. Annars så läser vi tillsammans och gör det tillsammans. (F3)

Det finns läxor som kan vara svårare för föräldrar att hjälpa sina barn med. En förälder anser att de praktiska läxorna är svåra, till exempel att hitta ett föremål som väger 4 kg eller mäta någonting hemma med måttband eller tumstock. Om det i ett hem skulle saknas en våg, så ställer sig en del föräldrar frågande till att de ska åka och köpa en våg som de anser inte

behövs i hemmet. De känner sig inte helt trygga med att pedagogen accepterar elevens ursäkt dagen därpå att de inte har en våg i deras hem. När en pedagog kan skapa den tryggheten hos alla föräldrarna i en klass, att de kan komma och berätta om det som de verkligen känner, finns en förutsättning till en bra dialog.

Flera föräldrar nämner under intervjuerna att syskon ibland hjälper varandra med läxan. Storasyskon kan känna igen läxor som deras småsyskon har något år senare, vilket gör att de vet hur uppgiften ska lösas.

[...] oftast så gör vi läxorna samtidigt [...] men framförallt Kalle och Stina som har gått i Granens skola från början och har, som Kalle känner igen uppgifterna från när han gick i tvåan, tycker det är lite kul att tänka så här [...]. (F2)

Samverkan mellan pedagoger och föräldrar

Kontakten och kommunikationen mellan pedagoger och föräldrar sker på olika sätt. Det kan handla om information via brev, intranät, föräldramöten och utvecklingssamtal. Intranätet upplevs positivt av både pedagoger och föräldrar. På intranätet läggs läxinformation och annan viktig information ut. Där finns även länkar till olika hemsidor som kan vägleda föräldrar med hjälpen till sina barn.

På en del föräldramöten har det varit diskussioner om varför eleverna har läxor och vad som är en lagom nivå när det gäller mängden läxor. Ibland informerar pedagogen om att eleverna har blivit sämre på att göra och ta med läxan till skolan och uppmanar att föräldrarna kan hjälpa till. En pedagog berättar om hur informationen vid ett föräldramöte går till. Denne pedagogen vill att varje elev ska klara av att göra läxan oberoende av föräldrahjälp i hemmet. Pedagoger resonerar också om läxans obefintlighet i läroplanen:

[...] jag talar om för föräldrarna på föräldramötet att jag har inget behov av läxor [...] Precis som jag jobbar med andra saker står klart i läroplanen och, och att de flesta föräldrar dessutom ser detta som något positivt att de, de om jag hade gjort tvärtom så är det många lärare...eller föräldrar som hade reagerat med att får de inga läxor och så där. Och då lägger jag mig på en nivå som jag tycker är, är rimlig, men det finns ju inget i läroplanen som styr detta. Men, det är viktigt att liksom veta varför man ger läxor och föräldrarna vet varför jag ger läxor. (P4)

Både föräldrar och pedagoger kan se en problematik i att en uppgift kan lösas på ett sätt i skolan och ett vis i hemmet. Det kan bli rörigt och svårt för eleven att göra sin läxa i en sådan situation. Pedagogens arbetssätt vinner för det mesta över föräldrarnas är upplevelsen. Det här kan ha inneburit att föräldrar har föreslagit att i exempelvis matematik ha speciella seminariekvällar, där pedagogen ger tips och råd till föräldrar. Orsaken till det är att ämnets upplägg och arbetssätt har ändrats mycket sedan dagens föräldrar gick i skolan. Pedagoger upplever att eleverna får det svårt och rörigt när de hör olika sätt i skolan och hemmet om hur en uträkning i exempelvis division ska gå till. Föräldrarna frågar ofta pedagogerna om detta ämne. Pedagogerna har även tryckt upp ett häfte som visar hur matematikuträkningarna ska göras. Bland pedagoger finns även tanken att eleverna inte ska ha läxor som kräver föräldrahjälp för att genomföra. En orsak är att det kan vara olika synsätt mellan pedagoger och föräldrar och i en sådan situation så kan det bli lite konflikter i hemmet.

Föräldrar är olika nöjda med hur kommunikationen med skola och pedagoger ser ut. En del tycker det är bra som det är idag och känner att de kan fråga pedagogen om det är något problem med läxan. En förälder som har barn i olika skolår berättar om stödet som fås av

pedagogen: ”Ja ber jag om det, så får jag ju det. Det är ju sådana läxor som man oftast inte behöver det” (F1).

En annan förälder anser att stödet är tillräckligt och berättar hur det går till:

Läsläxan... har hon väl mer sagt att vi skall försöka sitta och läsa tillsammans medan när de får matteläxan så står det gärna tips att, jobba med kort eller puttekulor eller så... (F3)

Lite senare i intervjun återkommer föräldern till att läsningen och matte är något som pedagoger vill att föräldrarna ska hjälpa sina barn med och förstå betydelsen av.

Jo läsläxan har hon ju sagt att det är oerhört viktigt i ettan att de kommer igång med läsningen, att man läser mycket med dem så att de får lästräningen. matteläxan har hon väl inte uttalat så tydligt att det är att de... att de behöver träna på det men hon skriver ju i informationen att det är bra de kanske kan tiokamrater och att de kan räkna baklänges från 20 och så där. (F3)

Andra vill att pedagogerna ska vara tydligare med vilket syfte som läxan har. Viktigt att skolan är tydlig med förväntningar på föräldrar när det gäller läxhjälp eftersom föräldrar ofta upplever att lärarna anser att det är viktigt att föräldrarna hjälper sitt barn med läxan. Ytterligare någon lämnar med tillförsikt det mesta som hör med skolarbetet och läxan till pedagoger att bestämma, eftersom de anser att pedagogerna är experter på området och ska hantera det.

Både pedagoger och föräldrar jämför den skola som de arbetar i respektive har sitt barn i, med andra skolor i kommunen och Sverige, för att argumentera för sin egen syn. I något fall lyfts det även in hur det är i övriga Europa. Pedagoger nämnde att läxor egentligen skulle kunna tas bort från deras arbetslag och skola. De var dock osäkra på de negativa åsikter som eventuellt skulle finnas bland föräldrarna. Därför valde de att ha kvar läxorna, men med ett tydligt syfte bakom varje läxa. De upplevde att många föräldrar skulle uppfatta en läxfri skola som mindre ambitiös och seriös. Det kunde kanske leda till negativa konsekvenser för skolan och att den skulle kunna bli mindre populär och få färre elever på grund av föräldrars inställning till läxor.

Sammanfattning

Enligt de föräldrar som deltagit i vår undersökning så är läxans främsta syfte att träna eleverna i ansvarstagande. Det råder delade meningar om läxor är bra eller dåliga bland informanterna. De mer negativa föreslår förlängd skoldag istället. Syftet med läxan vill föräldrarna ha mer tydliggjort då det ofta är svårt att se. Läxans betydelse enligt föräldrarna är då delad. Några menar att den är av stor betydelse medan andra ser en liten betydelse i det. Trots detta skulle de bli oroliga om det inte gavs några läxor alls.

Lärandet ser pedagogerna som en sekundär del i läxan. Bland de främsta anledningarna till att pedagogerna ger läxor är att skapa rutiner och träna ansvar. När eleverna blir lite äldre så fungerar läxan även som ett redskap i att öva studieteknik. Genom att ge individuella läxor som är anpassade efter deras nivå så ökas motivationen även om det inte går att utföra i alla sammanhang.

Kontakten mellan hem och skola angående läxor sker sällan. De medverkande föräldrarna tycker dock det känns otillräckligt. Förutom syftet med ansvarstagande så var föräldrarna osäkra på syftet bakom läxan vilket kan vara ett led i att kontakten inte sker tillräckligt ofta.

Analys

Hellsten (2000) tar sin utgångspunkt i att se hur skolans arbetsmiljö ser ut. Skolan jämförs med arbetsplatser för den vuxna delen av befolkningen. Elevernas tid i skolan har ökat medan den yrkesverksamma fått minskad arbetstid. Läxan ses som en del av elevernas arbetsbelastning och något som anses som självklart i dagens samhälle. Läxan påverkar hemsituationen genom relationen mellan föräldrar och barn. Därför blir hemmiljön en del av elevernas arbetsmiljö. I vår studie har det framkommit att många föräldrar upplever att de ska hjälpa till med läxan. I en del fall ser de det som positivt och ibland är det en mer negativ inställning. Läxan blir någonting som både påverkar föräldrarnas och elevernas fritid.

Enligt de pedagoger som vi har intervjuat, är det primära syftet med läxorna att skapa situationer där eleverna får träna sig i att ta ansvar. Detta tänkande bland pedagoger stämmer bra överens med den gamla läroplanen Lgr 80 (1980) där det nämns att hemuppgifter skall forma eleverna och lära de att ta ansvar. I den nuvarande läroplanen Lpo 94 (1994) står det däremot ingenting om att läxor eller att hemuppgifter ska användas. Av detta kan man se att ansvarstänket ligger kvar från den gamla läroplanen.

En annan av lärarna given anledning att ha läxor är att det ger möjlighet att lära sig av praktiska moment som inte är möjligt att utföra i skolmiljön. Dewey (2004) betonar detta i sin teori där han menar att praktiskt arbete leder till lärande. Han påpekar även att samhället måste styra vad som lärs in i skolan eftersom det är i detta samhälle som kunskapen sedan skall tillämpas. Dewey är också holist vilket innebär att han ser helheten i lärprocessen. De exempel som vi i denna undersökning kan se på Deweys tankar är att till exempel utnyttja möjligheter som inte finns i skolmiljön. Det kan vara att eleverna får till läxa att intervjua en äldre släkting. Pedagogen måste tänka på att läxor ges med en koppling till pågående undervisning och inte som något frikopplat ifrån den övriga undervisningen. Om man skall lita på Dewey så skulle i så fall läxan vara ett väldigt bra redskap för inläring.

När det handlar om läxor så är elever enligt de pedagoger och föräldrar vi intervjuat både positiva och negativa till läxor. I de först skolåren är de mer positiva då det ses som ett steg i att bli stor, medan i takt med att de blir äldre så minskar detta engagemang. Hur kan man då bibehålla intresset för läxor även för de äldre eleverna? Imsen (2000) menar att motivationen spelar en stor roll i hur läxorna upplevs. Om man skulle ge läxor som för barnen är motiverande och intresseväckande så skulle detta leda till att eleverna blir mer positiva till läxor. Eftersom motivationen ökar så ökar även intresset hos eleverna och detta leder i sin tur till ökad inläring då motivationen är större. Till skillnad mot om eleven skulle få en uppgift vars syfte och motiv är helt osynligt för eleven. De måste känna att det de gör är meningsfullt och fyller ett syfte.

Föräldrars inställning till läxor skiljer sig åt. Några är mer positiva medan andra är mer negativa till arbetssättet. Det positiva som föräldrar ser är liksom pedagoger ett ansvarstagande bland barnen, men även att det skapar en stund för föräldern och barnet att umgås hemma. Vygotskij som nämns av både Imsen (2000) och Strandberg (2006) menar att det sociala samspelet gynnar ett barns utveckling. Om det då i hemmet sker ett samspel i

läxsituationen så skulle detta enligt Vygotskij stödja läxor som metod. Han går även vidare och menar att den hjälp man får påverkar inläringen. Han kallar det den proximala utvecklingszonen. Detta skulle då innebära att läxhjälp av föräldrar hemma skulle vara gynnsam så länge det sker inom denna zon. Det vill säga att inte hjälpa för mycket eller för lite.

Samverkan mellan skola och hem sker i ganska liten utsträckning i vår undersökning. Det finns enligt pedagogerna inget stort behov av att kontinuerligt ha kontakt med hemmen när det gäller läxorna. Föräldrarna som vi intervjuade upplever att den information som de har fått har varit tillräcklig och att det i mån av behov finns möjlighet att kontakta pedagogen. Hoover-Dempsey, Bassler och Burow (1995) argumenterar för att pedagogen inom deras yrkesroll ska förbättra föräldrars kännedom om läxhjälp i hemmet. Detta menar de är viktigt eftersom barn lär sig bättre när föräldrarna blir delaktiga i lärprocessen.

Hur en läxa utformas beror mycket på vad syftet med läxan är enligt lärarna. Är det att öva in ansvar så spelar innehållet i läxan inte lika stor roll som om det hade varit en läxa för färdighetsträning. I ansvarsdelen ställer Imsen (2000) även med ansvaret för sitt eget lärande. Med detta menar hon då att eleven skall ta del av sin egen läroprocess och lära sig att planera sin tid så att inläringen blir effektiv. Eleven måste även stödjas till att lita på sin egen förmåga att lära. Österlind (1998) menar att det egna arbetet ökar behovet av planering för eleverna. Det gör att de tränas i att göra tidsbedömningar i hur lång tid en uppgift tar och hur mycket kraft som de behöver lägga ner i arbetet. Detta gör att ansvaret förflyttas från pedagogen till eleven. Enligt Bickham (1982, refererad i Österlind, 1998) krävs att eleverna har tillräckligt god självkännedom om sin egen färdighet för att kunna göra riktiga val. Pedagogen kan ibland styra upp om de anser att eleven lagts sig på en för låg nivå.

Slutsats

Resultatet i undersökningen kan slutligen sammanfattas på några rader kopplat till syftet med studien. Synen och uppfattningarna hos pedagogerna och föräldrarna skiljer sig ganska mycket åt. Pedagoger är mer positiva till läxor än föräldrar, där ett par föräldrar var negativa till läxans syfte. I de två skolor som vi undersökt är läxan av stor betydelse i pedagogiken. Samarbete sker genom föräldramöten, föräldrabrev, skolans intranät och utvecklingssamtal men detta samarbete upplevs av föräldrar som otillräckligt. Här finns det en utvecklingspotential. Hur stark betoningen är på läxan, varierar mellan olika pedagoger. Några ser läxan som ett starkt verktyg medan andra ser det mer som ett supplement till den ordinarie undervisningen. Föräldrarna får genom läxläsningen ett ansvar för elevernas kunskapsutveckling och ett fönster in i elevernas läroprocess.

Diskussion

Syftet med vår studie har varit att undersöka uppfattningar som föräldrar och pedagoger har kring ämnet läxa. Under intervjuerna har föräldrar och pedagoger gett inblick i hur de ser och tänker angående läxor. Nedan följer vår diskussion av resultatet av intervjuerna.

Genom intervjuerna framkommer en bild av att läxan är viktig och något som för de allra flesta verkar vara en självklarhet för både föräldrar och pedagoger. Det är intressant att fundera på om förväntan på föräldrahjälp kommer från pedagogen, föräldrarna själva eller från de tankar som samhället har om hur skola och föräldrainvolvering ska gå till. Det verkar som att läxa är kopplad till en personlig erfarenhet. Även pedagoger hänvisar sin användning av läxor till en egen personlig erfarenhet. Det kan vara så att pedagogerna handlar utifrån sin egen erfarenhet av läxor när de ger läxor till eleverna, snarare än att koppla till forskning, teorier och styrdokument. För att kunna få en större pedagogisk medvetenhet om läxor och dess betydelse är det önskvärt att pedagogen reflekterar kring sin egen erfarenhet och jämför med forskningsresultat och teorier.

Varför svarade då informanterna som de gjorde? Ur ett historiskt perspektiv kan man koppla deras tankar mot det som nämns i Lgr 80 (1980) om att läxans syfte är att det ska vara en träning i ansvar. Ansvarsdelen var också det svar som pedagogerna tryckte på som den viktigaste biten. Finns de tankarna kvar från Lgr 80 och används bland pedagoger i dagens skola? Är det ett resultat av att läxan inte nämns alls i Lpo 94 (1994)? Andra svar som vi fick från pedagogerna var att de ville ge uppgifter som inte kunde utföras i skolans miljö. Dessa uppgifter beskrevs främst som praktiska uppgifter som till exempel att intervjua en släkting. Om vi sätter detta i förbindelse med de tankar som Dewey (2004) har om hur man lär sig, så menade han att denna form av praktiska uppgifter är det man lär sig bäst av. Vygostkij menade att man lär sig av socialt samspel (Imsen 2000). Detta stämmer in på pedagogerna som ville skapa en situation i hemmen där eleverna och föräldrarna hjälps åt med uppgiften. I vissa fall innebar även detta att syskon hjälpte till. Eftersom läxan funnits i skolan i så många år så kan användandet av metoden grunda sig i traditioner eller normer av hur en skola ska bedrivas. Broady (1998) beskriver den dolda läroplanen som innefattar de osynliga normer och regler som bedrivs och följs i skolans värld. Den allmänna inställningen till ett fenomen i samhället ändras ofta åt någon riktning, ibland långsammare och ibland snabbare. Åt vilket håll är morgondagens skola på väg när det gäller läxor.

I en studie av Hoover-Dempsey, Bassler och Burrow, (1995) framhålls att föräldrarna tyckte att läxhjälpen till sina barn ofta medförde bekymmer. Även om läxan orsakade svårigheter, så påverkades inte synen på att föräldrarna såg läxan som något självklart för dem och deras barn i det dagliga livet. Föräldrarna ansåg också att framgång i skolan i stor grad berodde på hur väl deras barn klarade av sina läxor. Flertalet föräldrar kände även att de borde vara delaktiga i sina barns läxor och att det närmast var ett åtagande att hjälpa till med läxor, när de hade barn som gick i grundskolan.

Forskningen som Cooper (2007) har utfört visar att läxor är varken bra eller dåligt med tanke på inläringen. Läxor kan ge positiva effekter för elever som läser i de senare skolåren inför akademiska studier i framtiden. Föräldrarna hjälper och stödjer barnen i inläringen vilket läxorna ger möjligheten till. Det negativa är att eleverna inte får vara lediga och koppla av, utan har läxorna hängande över sig på fritiden. Det kan innebära ökad stress för både barn och föräldrar. För elever i grundskolans tidigare år ges det inga positiva resultat med läxor. Frågan är då om det är motiverat med en stor mängd läxor för elever i de tidigaste grundskoleåren?

Läxor kan orsaka konflikter i hemmet vilket kan bidra till en negativ hemmiljö för både föräldrar och barnen. Föräldrar har olika möjligheter att hjälpa sina barn, vilket gör att det kan bli orättvis för barn som inte kan få tillräcklig hjälp av sina föräldrar. Eftersom läxor påverkar hemmiljön är det viktigt att pedagoger har detta i åtanke vid utformningen av läxor.

De skolor som har varit med i studien verkar vilja fortsätta med läxor under en överskådlig framtid. För att föräldrarna ska känna att de är viktiga för läxan så skulle det nog vara bra med ytterligare stöd och hjälp till föräldrarna.

Kan det då finnas ett alternativ till läxor? En förälder nämner att längre skoldagar kan vara bra för att göra de läxor som annars fungerar som göra-färdigt-läxor.

Det är intressant att se att pedagoger i liten grad reflekterar över att läxan inte nämns i styrdokumentet. Finns denna avsaknad av reflektion om att läxor inte nämns i styrdokument, bland pedagoger på andra skolor? Detta kan bero på traditionens normerande makt. Traditionen från tidigare läroplaner ligger kvar i dagens skola eftersom det finns uppfattning bland pedagogerna om läxan fast det inte nämns i dagens läroplan.

När det gäller läxor finns det ingen direkt vägledning för pedagogerna i dagens skola eftersom den nuvarande läroplanen, Lpo 94 (1994) inte nämner begreppet läxa. Läroplanen skiljer sig från de tidigare läroplanerna för grundskolan genom att den är mindre utförlig när det gäller detaljer för hur undervisningen ska bedrivas. Pedagogen får därmed en större frihet att lägga upp undervisningen på olika sätt, bara det leder till de mål som finns i läroplan och kursplan. Detta är intressant eftersom läxan är ett viktigt arbetssätt i skolorna, men skolans viktigaste dokument nämner inte läxan alls. Detta är lite märkligt eftersom läxa fortsatt är en stor del av skolans undervisning. Anses läxan inte vara tillräckligt viktig för att nämnas i dessa dokument eller läggs hela ansvaret över till skolans och pedagogers tankar och traditioner om läxor. Det kan dock konstateras att den svenska skolan inte har som mål att ge läxor. Skolverket är på gång att göra en ny kursplan som är beräknat att komma ut 2011. Frågan är om begreppet kommer att återkomma i läroplanerna igen och hur det i så fall prioriteras.

Eleven som börjar i skolår ett har en förväntan på att få läxor. Det kan vara så att de här tankarna kommer ifrån de traditionella uppfattningar som finns i vårt samhälle. Dewey (2004) menar att skolan är en del i det omgivande samhället och ska vara till samhällsnytta. Om nu den allmänna uppfattningen ändras när det gäller läxor, så kan det efterhand leda till att skolans syn på läxor förändras. Är det så att läxan är tillräckligt samhällsnyttig eller har den en marginell betydelse för vårt samhälle. Om läxan har en marginell samhällsnytta så kanske den inte behövs i skolans undervisning. Om den holistiska synen på lärandet är grunden för läxan kan det innebära ett mindre lösryckt lärande.

Föräldrar har olika möjligheter att hjälpa sina barn med läxor. Läxhjälp på skolan skulle kunna vara ett tillvägagångssätt att minska skillnaderna. En annan möjlighet är att utöka skoldagens längd och då kanske läxans betydelse minskar.

Pedagogerna har ett syfte med läxorna. Syftet kan vara grundat i en speciell inlärningsstil eller en erfarenhet som man varit med om tidigare i sitt arbetsliv. Pedagogernas personliga värderingar kan ligga till grund för hur de använder läxor i undervisningen. Att ingen av lärarna svarade att de grundade sitt val i en teori kan bero på att forskningen runt ämnet är så sällsynt. Själva inlärningsstilen kan bygga på en större inläringsteori vilket kan leda till användandet av läxor, men det var ingenting som nämndes under intervjuerna.

En orsak som ofta nämns om varför läxor finns med i undervisningen är att tiden inte räcker till i skolan och därför behöver eleverna ta med sig sitt arbete hem. Leo (2004) argumenterar i sin studie för att skoldagarna bör bli längre på de svenska skolorna. När skoldagen förlängs så försvinner behovet av att eleverna ska ha läxor. Lärandet i hemmet är dock viktigt för barn och bör uppmuntras från pedagogens sida. Däremot är det bra att de hemuppgifterna innebär krav på någon slags redogörelse i skolan och tar sin utgångspunkt i elevernas intresse. Då blir de här hemuppgifterna i praktiken ingen läxa enligt nuvarande synsätt. Läsning i hemmet är ett sådant exempel på lämplig inläring i hemmet.

Begreppet den dolda läroplanen nämner att skolan fostrar eleverna genom att lära ut normer och beteendemönster som skall följas (Broady, 1998). Läxan kan ha blivit en del i detta då det nu längre inte nämns i styrdokumentet men ändå ses som en förutsättning i skolan. Läxan verkar vara en stark tradition som ibland ses som mer eller mindre självklar av pedagoger och föräldrar. Hur stark denna tradition är kommer visa sig i framtiden. Kommer läxan fortsatt om tio år ha samma betydelse som den har idag? Kan ny pedagogisk forskning leda in på ett spår med färre eller fler läxor? Hur kan den allmänna opinionen påverka utvecklingen inom detta område på något nämnvärt sätt? Detta är intressanta frågor som framtiden får utvisa. "Läxor är så intimt förknippade med begreppet skola att många knappast kan tänka sig en skola utan läxor". (Leo, 2004, s. 186)

Personliga reflektioner

Under vårt arbete med studien har vi funderat och reflekterat kring varför det finns förhållandevis lite forskning om läxors inlärningsresultat. Efter genomförd undersökning har vi sett att läxan kan fylla en funktion, men att syftet måste styra om den skall finnas eller inte. För att optimera läxan som funktion så måste alla parter vara informerade om varför läxor ges. Enligt undersökningen så informeras föräldrar av pedagogerna i allt för liten grad. Genom denna information så ges föräldrarna möjlighet att påverka utformningen av läxan och möjlighet att motivera sina barn bättre. Vet föräldrarna varför läxan ges så leder det till att inställningen till metoden kan bli mer positiv.

Barn med särskilda behov kan påverkas negativt av läxor om de ges utan hänsyn till deras situation. Att exempelvis ge en läxa som eleven på grund av sina svårigheter inte kan utföra bidrar det till en mer negativ inställning till skolan. Föräldrarna påverkas också genom att de måste ägna mycket tid åt att hjälpa sina barn. Men läxor kan också vara ett bra verktyg för att hjälpa dessa elever. Dessa läxor måste då utformas så att de är anpassade för deras nivå.

Under arbetet med den här studien har vi fått en djupare inblick i ämnet läxor. Det har varit intressant att få ta del av pedagogers och föräldrars tankar om läxor. Vi anser att läxa i skolan kan användas men inte bara som en osynlig tradition utan med ett klart uttalat syfte. Läxor i skolan kan vara ett bra komplement till den ordinarie undervisningen. Utan ett syfte så fyller läxan ingen funktion. Syftet måste även förmedlas till föräldrarna så att de vet varför läxorna ges och hur de ska utföras. Detta därför att föräldrarna ska kunna hjälpa sina barn på ett optimalt sätt och även känna att det är meningsfullt att deras barn har läxor. Många föräldrar har en negativ bild av läxor vilket skulle kunna förändras genom information från skolan. Vi ser inte att det finns anledning att som pedagoger bara ge många och långa läxor till elever. Föräldrar kan i dagens samhälle upplevas ha ett hektiskt liv vilket påverkar möjligheter till läxhjälp hemma. Vi skulle önska att det togs fram några riktlinjer i den nya läroplanen för hur

arbetet med läxor ska bedrivas på skolorna. Detta ger stöd och vägledning till pedagoger på skolorna. En läxpolicy på varje lokal skola hade också varit eftersträfvansvärt eftersom det finns så många varierande uppfattningar om läxor i vårt samhälle. När en läxpolicy är framtagen kan anställd personal, elever och föräldrar veta vad som gäller angående läxor. Detta är viktigt eftersom läroplanens mål ska implementeras av pedagoger på varje lokal skola

Framtida forskning

Resultatet från denna undersökning kan inte generaliseras men den kan ligga till grund för vidare forskning inom ämnet, då det är ett aktuellt ämne som det i dagsläget inte finns någon omfattande forskning om i Sverige. Läxor är ett viktigt arbetsredskap i dagens skola och förhoppningsvis kommer ämnesområdet prioriteras mer i framtida forskning.

Eftersom det finns så lite forskning om läxor i Sverige jämfört med i andra länder så skulle det vara intressant att undersöka vidare om vad som har framkommit genom internationell forskning. Kan man applicera deras resultat i ett svenskt samhälle och skolsystem? Detta med tanke på hur mycket läxor används inom den svenska skolan. Hur mycket tid läggs ner på läxor i de tidigare grundskoleåren? Lägg det mer/mindre tid på läxor i andra länder?

Den forskning som finns fokuserar sällan på föräldrarnas perspektiv. I vår undersökning finns föräldrarna med som en del i vår studie, men att mer specifikt inrikta sig på föräldrarna tror vi skulle vara ett bra perspektiv att ha i åtanke inför vidare forskningsstudier. För skolans läxarbete är något som påverkar hemmet till stor del. Eftersom föräldrarna nämner att syskonen hjälper till med läxan så är det intressant att studera på vilket sätt som syskon hjälper varandra med läxan och vilka konsekvenser det får för syskonrelationen.

Ett ytterligare perspektiv som skulle vara intressant för framtida forskning är fritidshemmet roll i läxläsningen. Är det vanligt att läxan görs på fritids av eleverna och hur uppfattar fritidspedagogerna läxan och vad anser de om eventuell läxhjälp på fritids.

Det är även intressant att studera läxans inlärningseffekt eftersom läxor är en stor del av undervisningen trots att inga direktiv ges från styrdokument. Varför tog man bort paragrafen om hemuppgifter i den nuvarande läroplanen Lpo 94 som tidigare stod med i Lgr 80? Kommer begreppen läxa eller hemuppgift att visa sig igen i kommande läroplaner? Svaren på dessa frågor kan ligga till grund för vidare undersökningar.

Elevernas upplevelser är ett perspektiv som inte har tagits med i den här studien. Då elevers perspektiv till stor del skiljer sig åt ifrån vuxnas så skulle detta vara intressant att studera vidare. Ser eleverna läxan som en lärmöjlighet, eller är det bara något som skolan hittat på? Vet eleverna varför läxor ges eller varför de finns över huvudtaget? Tas elevernas tankar och åsikter till vara i utformningen av läxan? Vilka läxor uppfattar elever som meningsfulla?

Några avslutande forskningsfrågor inför framtiden kan vara om läxan värderas som lika viktig i matematik som i idrott och hälsa. Ges det läxor i alla ämnen och om det inte ges läxor i alla ämnen, hur motiveras det?

Referenslista

- Alexandersson, Mikael. (1994). Den fenomenografiska forskningsansatsens fokus. Starrin Bengt & Svensson Per-Gunnar (red.) (1994) *Kvalitativ metod och vetenskapsteori* (s.111-136). Lund: Studentlitteratur
- Barbosa da Silva, António & Wahlberg, Vivian (1994). Vetenskapsteoretisk grund för kvalitativ metod. Starrin, Bengt & Svensson, Gunnar (red.) (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. (s. 41-70). Lund: Studentlitteratur.
- Broady, Donald (1998). *Den dolda läroplanen*. Stockholm: Krut
- Cooper, Harris (2007). *The battle over homework*. Thousand Oaks: Corwin Press, A Sage Publication Company.
- Cooper, Harris, Lindsay, James J. & Nye, Barbara (2000). Homework in the Home: How Student, Family, and Parenting-Style Differences Relate to the Homework Process. *Contemporary Educational Psychology* 25, 464–487, doi:10.1006/ceps.1999.1036.
- Dewey, John (2004). *Individ, skola och samhälle*. Stockholm: Natur och kultur.
- Hellsten, Jan-Olof. (1997). Läxor är inget att orda om: Läxan som fenomen i aktuell pedagogisk litteratur, *Pedagogisk forskning i Sverige 1997 ÅRG 2 nr 3* s. 205-220. Hämtad från Göteborgs Universitetsbibliotek via Google.
- Hellsten, Jan-Olof (2000). *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt*. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Helte, Stefan (2009). Fria efter skolan och Läxor delar de politiska blocken, *Lärarnas tidning, utges av Lärarförbundet 2009 ÅRG 20 nr 9* s. 20-24.
- Hoover-Dempsey, Kathleen V., Bassler, Otto C. & Burrow, Rebecca (1995) Parents' Reported Involvement in Students' Homework: Strategies and Practices. *The Elementary School Journal Volume, 9, Number, 5*, s. 435-450
- Imsen, Gunn (2000). *Elevers värld*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen – Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB.
- Kralovec, Etta & Buell, John (2000). *The End of Homework*. Boston: Beacon Press.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Staffan (2007). *Kvalitativ analys- exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur
- Leo, Ulf (2004). Läxor är och förblir skolarbete. En studie om inställningar till läxor i ett F-9 spår i grundskolan. [Elektronisk]. Malmö: Malmö Högskola. (Enskild magisteruppsats 20p., 2004. Institutionen för skolutveckling och ledarskap). Tillgänglig: <http://www.mah.se/upload/LUT/Enheter/SOL/Nyheter/läxmanus041111.pdf> [2009-09-22]

- Lindell, Ebbe (1990). *Läxor - hemarbetets utformning och effekter*. Stockholm: Skolöverstyrelsen.
- Lgr 62 (1962). *Läroplan för grundskolan*. Stockholm: Kungliga Skolöverstyrelsen.
- Lgr 69 (1969). *Läroplan för grundskolan. Allmän del*. Stockholm: Liber.
- Lgr 80 (1980). *Läroplan för grundskolan*. Stockholm: Liber.
- Lpo 94 (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Marton, Ference & Booth, Shirley (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Merriam, Sharan B (1994). *Fallstudien som metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Nationalencyklopedin (2009). [Elektronisk] Malmö: Nationalencyklopedin Tillgänglig: <http://www.ne.se/sve/läxa?i_h_word=läxa> [2009-05-04]
- Schwebel, Milton & Raph, Jane (1976). *Piaget i skolan*. Malmö: Beyronds AB.
- Steinberg, John (2006). *Läxläsning*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken – bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. [Elektronisk] Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: <http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf> [2009-09-17]
- Westlund, Ingrid (2007) *Läxan en svårfångad företeelse, Forskning om lärares arbete i klassrummet, 2007 Skolverkets publikation Red. Kjell Granström. s. 81-93*
- Österlind, Eva (1998). *Disciplinering via frihet. Elevers planering av sitt eget arbete*. Uppsala: Uppsala Universitet.

Bilaga 1 – Intervjufrågor

Frågor till föräldrar

Vad har du för uppfattning om läxorna i skolan?

Vad tror du att läxorna fyller för syfte?

För dig som förälder och ditt barn/dina barn

På vilket sätt hjälper du ditt barn med läxorna?

Om ingen hjälp ges, vilken orsak?

Vad anser du om det antal läxor som ditt barn får för närvarande?

Vilket stöd får du som förälder från läraren?

Hur tror du att läxorna hjälper ditt barn när det gäller inläring (att eleven når målen)?

Frågor till pedagoger

Vilket är syftet med läxorna i din undervisning?

Vad grundar du ditt val i att ha läxor på? (forskning, erfarenhet, tradition, teori)

På vilket sätt anser du att elevernas inläring påverkas av läxorna?

Har du hemmiljön i åtanke vid konstruktionen av läxorna?

Elever som inte har möjlighet till läxhjälp i hemmet:

Hur tror du att eleverna uppfattar läxorna?

Vilket stöd ges till föräldrarna?

Vad har ni för policy (uppfattning) på skolan angående läxor?

Bilaga 2 – Brev till föräldrar

Hej förälder/vårdnadshavare!

Vi är två studenter som läser sista året på lärarutbildningen på Högskolan Väst. Som en del i vår examen ingår det att göra ett tio veckors arbete, C-uppsats. Vårt arbete kommer att handla om läxor och hur detta begrepp uppfattas av lärare och föräldrar.

Vårt syfte med denna undersökning är att undersöka upplevelser, uppfattningar och samspel mellan lärare och föräldrar kring läxor inom de första läsåren i grundskolan.

All information kommer att hanteras strikt konfidentiellt vilket för din del innebär att inga namn på personer eller skolor kommer att kunna identifieras. Din medverkan är frivillig och du kan när som helst välja att avstå från deltagande.

Vi skulle vilja delta båda två under intervjun, där den ene leder intervju och den andres uppgift blir att stödja och hjälpa till vid intervjun.

Skulle du vara intresserad av att ställa upp på en intervju så var vänlig att skicka talongen nedan tillbaka till skolan med ditt barn. Förslag på intervjutillfälle skulle kunna vara i samband med hämtning efter skolan eller fritids. Men om andra tider passar bättre så går det säkert att komma överens. Kvällstid skulle också kunna vara möjligt.

Ring eller skicka e-post om du undrar över något!

Med vänliga hälsningar:

Daniel Olsson

Mobiltelefon: xxxxxxxxxxxx

E-post: xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Erik Eriksson

Mobiltelefon: xxxxxxxxxxxx

E-post: xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Svarstalong

Ja, jag kan ställa upp på intervju.

Namn _____

Jag skulle kunna ställa upp på intervju i samband med

Kontakta mig för att bestämma ett tillfälle på:

_____ (tel eller e-post)

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se